

FRANTIŠEK M. BARTOŠ — OSMDESÁTILETÝ VZORNÝ DĚLNÍK HISTORICKÉ VĚDY

Profesor PhDr. František Michálek Bartoš oslaví v brzkou svou diamantovou svatbu s historickou vědou. Téměř již šedesát let se přechoasto objevuje jeho jméno, nebo průhledná značka pod tituly brožur a knih, pod studiiemi a referáty v odborných vědeckých časopisech a pod nescetnými články v periodickém tisku, ve sbornících a příležitostných publikacích. Před těžký, skoro nezvládnutelný úkol by byl postaven každý, kdo by měl sestavit bibliografii jeho díla, kdyby sám autor nevladstnil pečlivě vedený rejstřík svých prací od samého začátku publikační činnosti. Část Bartošovy bibliografie, která byla vydána tiskem, není zdaleka úplným soupisem jeho prací, ale i tak udivuje svou rozsáhlostí a neméně pestrostí námětů vědeckého zájmu, který obepíná celé tisíciletí naší české minulosti.

Autor tohoto obrovitého díla — František Michálek Bartoš — rodák z Rychmova nad Kněžnou, překročil 5. dubna osmdesátý milník svého života přímo nahuštěného prací. Při letném pohledu na vykonané dílo tohoto pečlivého historika zdá se, že to snad není ani možné, aby autorem těch stovek a stovek titulů (jen v Jihočeském sborníku historickém jsme jich napočítali přes celý tisíc) byl jediný člověk. A přece ty desetitisíce stránek drobného charakteristického písma pokryl sám profesor Bartoš výtěžky své vlastní, mnohdy velice úporné práce. Co tu bylo námahy, hledání, bádání, přemýšlení, srovnávání a kombinování, než bylo možno přikročit k napsání článků, studií nebo konečně ke koncepci rozměrného díla.

Od studijních let počítal profesor Bartoš s vědeckou dráhou. Měl k tomu předpoklady. Především to byla nezměrná láska k české minulosti, kde mu žádná sebenepatrnější událost nebyla tak nezajímavá, že by stála za pomnutí. Ba právě ty nejdrobnější úlomky zmínek mu dodávaly stavební materiál k velkým, někdy až smělým kombinacím, které nejednou vrhaly jasnější paprsky světla do míst zahalených temnou mihou neznáma. Pak to byla příslovečná paměť, která při obrovské plii ve zvládnutí materiálu písemných pramenů hrála v jeho práci tak podstatnou roli. Dokonale byl seznámen s rukopisným bohatstvím předních našich knihoven vědeckých i některých ústavů zahraničních (sám zpracoval vědecký katalog rukopisů Národního muzea, který byl vydán tiskem a málokdo se mu mohl postavit

na roveň ve znalosti traktátové literatury 15. a 16. věku, z níž vyrostly Literární soupisy Mistra Jana Husa, M. Jaha z Rokycan, M. Jana Příbrama, M. Petra Peyna, M. Jakoubka ze Stříbra aj., konečně vydal i soupisy bohemik v některých zahraničních knihovnách]. Jakékoli číslo mu však nevybavilo v myslí jen letopočet a hned co se významného událo, ale nahodile viděná čísla mu představovala i signatury přemnohých vzácných rukopisů, o nichž hned se dovedl rozhovořit. Konečně pak to byla příkladná pracovitost, píle a houževnatost, které zmnožily kvotu výsledků na míru tak impozantní. Je přirozené, že zde muselo být i zvláštní posvěcení, bezesporý talent, bystrý postřeh, kombinační schopnost a v neposlední řadě i pohotová a jasná vyjadřovací schopnost, která i strohou a suchou materií dovedla podat nekonvenčním a zajímavým způsobem. — Osobní předpoklady k vědecké dráze však dlouho nestačily k jejímu uskutečnění a křivolaká cesta k ní vedla přes vyčerpávající zaměstnání středoškolského profesora až do jmenování mimořádným profesorem Husovy bohoslovecké fakulty pro obor českých dějin a zvláště husitství.

Husitství v nejširším slova smyslu možno pokládat za těžiště Bartošovy historické práce — zde vykonal skutečně největší kus dobré práce — ale husitství zdaleka nevyčerpalo jeho badatelský zájem o celé české dějiny od prvních historických knížat, zejména knížete Václava Svatého, až po T. G. Masaryka a jeho dobu. Dlouhé pasmo jeho díla, složene v mozaice drobných i větších kamének nejrůznějšího časového odstupu, je o tom svědkem nad jiné výmluvným. — Za mnoho, opravdu za mnoho nutno vděčit profesorovi Bartošovi, který hřívnou svého díla bohatě přispěl k poznání naší minulosti zvláště v období, které je nám nejdražší. Těžko bychom si dovedli představit českou historiografii bez jeho přínosu a těžko bychom postrádali spisy základní důležitosti: Soupisy rukopisů, Soupisy literární činnosti předních představitelů husitství, Husitství a cizina, Čechy v době Husově, Husitská revoluce — Doba Žižkova 1415—1426, Husitská revoluce — Vláda bratrstev a její pád 1426—1437 a d. a sborníky drobnějších, neméně však významných statí: Bojovníci-mučedníci, Knihy a zápasy, Světci a kacíři, Ze zápasů české reformace a několik dalších, spolu s ostatními články časopiseckými, k nimž nás vede vzorná jeho bibliografie. Jen kdyby tak k té bohaté žatvě byl tématický rejstřík, aby nejednou neprůhledné tituly, uvedené v bibliografii, neuzamykaly obsah leckdy těžce vytěžené práce. Radostí široké čtenářské obce zajímavější se o historii a vděkem historických badatelů je vzácná skutečnost, že badatelské Bartošovo úsilí neochabuje a že pero jeho neosychá. Cílý osmdesátník dává ovoce své pilné práce dál. Mnoho upřímných diků, pane profesore.

Timoteus Č. Zelinka